

МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра практичної психології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВБ 1.2. Психологія конфлікту

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Освітньо-професійна програма **«МЕНЕДЖМЕНТ. УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ»**

(назва)

спеціальність **073 МЕНЕДЖМЕНТ**

(код та найменування спеціальності)

спеціалізація **Магістр менеджменту**

(назва спеціалізації)

факультет **Філології та масових комунікацій**

(назва факультету)

2019 – 2020 рік

Робоча програма Психологія конфлікту
(назва навчальної дисципліни)
для студентів ОПП (назва/назви) Менеджмент. Управління закладом загальної
середньої освіти

Розробник:

Тищенко Л.В., доцент кафедри практичної психології, кандидат психологічних наук,
доцент

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри практичної психології

Протокол від «___» _____ 20__ року, № ___

В.о. завідувача кафедри практичної

психології

(підпис) (Л.А. Варава)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

□ _____, 20__ рік

□ _____, 20__ рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) Форма здобуття вищої освіти	заочна Форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>07 «Управління та адміністрування»</u> (шифр і назва)	Нормативна (за вибором)	
Модулів – 2	ОПП « <u>Менеджмент. Управління закладом загальної середньої освіти</u> » (назва) Спеціальність <u>073 Менеджмент</u> (код та найменування спеціальності)	Рік підготовки	
Змістових модулів – 3		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання « <u>Ефективні методи профілактики / попередження виникнення конфліктів в організації</u> » (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		2-й	2-й
Тижневих годин для денної Форми здобуття вищої освіти: аудиторних – 3 самостійної роботи студента - 3	Освітній рівень <u>магістр</u>	Лекції	
		14 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	8 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		30 год.	76 год.
		Індивідуальні завдання	
		30 год.	2 год.
Вид контролю			
екз/залік			

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми здобуття вищої освіти - 40:60 %

для заочної форми здобуття вищої освіти – 20:80%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування та поглиблення теоретичних знань і прикладних компетенцій з основних проблем конфліктології.

Завдання: розвиток навичок та вмінь з вирішення конкретних завдань управління конфліктним протиріччям в різних сферах організаційної взаємодії на будь-якій ланці управлінської діяльності.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі: розділ «Вибіркові навчальні дисципліни», підрозділ «Дисципліни загальної підготовки».

Передумови для вивчення дисципліни – опанування змісту навчальних дисциплін: Управлінська деонтологія, Теорія і практика управління в освіті, Психологія управління, Менеджмент організації, Трудове і контрактне право в освіті, Виробнича практика (в якості керівника закладу освіти).

Результати навчання: здатність критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах та в ситуаціях загострення протиріччя / конфлікту; володіння методами ідентифікації проблеми в організації, прогнозування виникнення конфліктних прецедентів та обґрунтування методів їх вирішення / запобігання; вміння проектувати ефективні системи управління організацією з урахування інтересів та позицій співробітників; опанування методик діагностики конфліктної ситуації; здатність планувати діяльність організації в стратегічному та тактичному розрізах; розвиток навичок прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних / конфліктних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність; прагнення до організації та здійснення ефективної комунікації всередині колективу, як базової умови профілактики виникнення в ньому конфліктів; здатність бути лідером та вміння працювати у команді, ефективно взаємодіяти з людьми, впливати на їх поведінку для вирішення професійних задач та можливих протиріч; дотримання нормативних вимог, що регламентують професійну поведінку керівника закладу освіти, визначають деонтологічні принципи його управлінської діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Теоретичні та прикладні аспекти конфлікту як соціально-психологічного феномену

Змістовий модуль 1. Предмет конфліктології як науки

Тема 1. Конфліктологія як інтегрована соціотемічна наука

Тема 2. Методи і структура конфліктології. Основні поняття і категорії

Тема 3. Історія становлення та розвиток конфліктології як науки

Змістовий модуль 2. Характеристика конфлікту як соціального феномену

Тема 1. Поняття, зміст і структура конфлікту

Тема 2. Аналітика і діагностика конфлікту

Тема 3. Динаміка конфлікту

Тема 4. Класифікація конфліктів

Змістовий модуль 3. Специфіка організаційних конфліктів

Тема 1. Типологія міжособистісних конфліктів. Причини конфліктів в організації

Тема 2. Медіація організаційних конфліктів

Модуль 2. Ефективні методи профілактики / попередження виникнення конфліктів в організації

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	очна (денна) форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Теоретичні та прикладні аспекти конфлікту як соціально-психологічного феномену												
Змістовий модуль 1. Предмет конфліктології як науки												
Тема 1. Конфліктологія як інтегрована соціотемічна наука	6	2				4						
Тема 2. Методи і структура конфліктології. Основні поняття і категорії	8	2	2			4						
Тема 3. Історія становлення та розвиток конфліктології як науки	6		2			4						
Разом за змістовим модулем 1	20	4	4			12						
Змістовий модуль 2. Характеристика конфлікту як соціального феномену												
Тема 4. Поняття, зміст і структура конфлікту	2	2										
Тема 5. Аналітика і діагностика конфлікту	10	2	4			4						
Тема 6. Динаміка конфлікту	6	2				4						
Тема 7. Класифікація конфліктів	4		4									
Разом за змістовим модулем 2	22	6	8			8						
Змістовий модуль 3. Специфіка організаційних конфліктів												
Тема 8. Типологія міжособистісних	10	2	2			6						

конфліктів. Причини конфліктів в організації												
Тема 9. Медіація організаційних конфліктів	8	2	2			4						
Разом за змістовим модулем 3	18	4	4			10						
Усього годин	60	14	16									
Модуль 2. Ефективні методи профілактики виникнення конфліктів в організації												
ІНДЗ	30		-	-	30	-			-	-	-	
Усього годин	90	14	16		30	30						

5. Теми практичних / семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Основні поняття і категорії конфліктології: порівняльний аналіз авторських та концептуальних визначень	2
2.	Зміст і структура конфлікту	2
3.	Основні підходи щодо аналітики і діагностики конфлікту. Структурні компоненти конфлікту	4
4.	Динаміка конфлікту	4
5.	Поведінка людей у конфлікті. Психологічні причини конфліктів	2
6.	Прогнозування та запобігання конфліктів	2
Разом:		16

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Конфліктологія як наука і практика	4
2.	Психологія управління конфліктними ситуаціями в діяльності керівника	4
3.	Особливості вирішення управлінських конфліктів	4
4.	Управлінське спілкування в діяльності керівника	4
5.	Конфлікт як процес: логіка виникнення та динаміка розвитку	4
6.	Організаційні конфлікти: типологія, чинники, наслідки, регулювання	6
7.	Технології медіації організаційних конфліктів	4
Разом:		30

7. Індивідуально-дослідні завдання

№ з / п	Зміст завдання	Кількість годин
1.	<p>Прочитайте та оберіть вид анотації, яку ви бажаєте написати (довідкову, рекомендаційну, аналітичну) і зробіть анотацію до статті: «Конфлікт як явище управлінської діяльності: аналіз наукових досліджень» Ю. Андріянової.</p> <p>Посилання на статтю: http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2012/2012_03(14)/12ayvand.pdf</p>	4
2.	<p>Складіть резюме за статтею «Види конфліктів у діловому спілкуванні» Н.П. Краснової.</p> <p>Посилання на статтю: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/571/1/ВИДИ%20КОНФЛІКТІВ%20У%20ДІЛОВОМУ%20СПІЛКУВАННІ.pdf</p>	4
3.	<p>Оберіть тему та напишіть есе: «Місце конфлікту в житті сучасного суспільства»; «Ефективний керівник сучасності».</p>	4
4.	<p>Зробіть фрагментування теми «Специфіка міжособистісних та міжгрупових конфліктів» з підручника <i>Конфліктологія</i> / Под ред. А.С. Карміна. – СПб.: Лань, 1999. – 448 с.</p> <p>Посилання на підручник: https://lib.sale/konfliktologiya/konfliktologiya-izdatelstvo-lan.html</p>	3
5.	<p>Оберіть одну із представлених тем. Підготуйте доповідь. Зробіть мультимедійну презентацію до неї.</p> <p><i>Зверніть увагу!</i> Результатом виконання даного завдання повинно бути: 1) текст доповіді; 2) розроблена презентація.</p> <p>Перелік тем:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Соціологічні теорії конфліктів (К. Маркс, М. Вебер, Р. Зіммель, Р. Дарендорф, Л. Козер). ○ Становлення конфліктології як науки (Е. Дюркгейм, Т. Парсонс, П. Лавров, Н. Михайлівський, М. Бакунін). ○ Конфлікт і конфліктна ситуація в сучасних теоріях (Т. Парсонс, Д. Морено, Л. Козер). ○ Основні психологічні підходи до розуміння і інтерпретації конфліктів (К. Левін, М. Дрейч, К. Хорні, Е. Берн, І. Р Лінкольн). ○ Об'єктивна ситуація суперечності як основа типології конфлікту (Л. Козер, Р. Снайдер). ○ Класифікація конфліктів за критеріями реальності (М. Дрейч). ○ Поняття конфліктного медіаторінгу. Стратегія і моделі посередництва в конфлікті. ○ Поняття суб'єкта конфліктних відносин. Суб'єкт, учасник, сторона, посередник у конфлікті. 	4
6.	<p>Здійсніть аналіз вітчизняних періодичних видань з педагогіки й освіти за останні п'ять років та окресліть тематику публікацій, що висвітлюють</p>	3

	проблеми конфліктної взаємодії в закладах освіти, чинники виникнення протиріч, методи профілактики / запобігання конфліктів, позитивний досвід вирішення конфліктного протистояння.	
7.	Використовуючи метод картографії конфлікту за Х. Корнеліус та Ш. Фейр проаналізуйте ситуацію організаційного конфлікту з власного управлінського досвіду. Яким чином змінилося ваше сприйняття та розуміння цієї ситуації в результаті виконання даної роботи?	4
8.	Проведіть інтерв'ю серед колег-управлінців на тему «Професіоналізм та компетентність керівника як запорука запобігання конфліктів в організації» Створіть «репортаж-резюме» за результатами інтерв'ю.	4
Разом:		30

8. Методи навчання

Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності: інтерактивна лекція (лекція-бесіда, лекція-дискусія, проблемний виклад навчальної інформації); проблемно-пошукова діяльність здобувачів (робота з навчально-методичними джерелами, підготовка тематичних презентацій); проблемно-орієнтований диспут (семінарські заняття).

Методи контролю та самоконтролю: тестові завдання, фронтальне опитування, залік.

9. Критерії оцінювання

<i>Якість засвоєння навчального матеріалу</i>	<i>Відповідна кількість балів</i>
Глибокі знання навчального матеріалу; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.	88–100 балів
Грунтовні знання навчального матеріалу; аргументовані відповіді на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язування практичних задач.	80–87 балів
Міцні знання навчального матеріалу, включаючи розрахунки; аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні (несуттєві) неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.	71–79 балів
Посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач.	61–70 балів
Незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на	26–49 балів

запитання, невміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.	
Незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.	00–25 балів

10. Засоби оцінювання

Тестові завдання, фронтальне опитування, презентація виконаних ІНДЗ, залік.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота														Підсумковий тест (залік)	Сума	
Модуль 1							Модуль 2									
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3				ІНДЗ				30	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	3 1-3	34	35	36	3 7-8	Разом поточне тестування, самостійна робота та ІНДЗ: 60		
4	4	4	4	4	5	5	5	5	по 4 кожне	3	4	3	по 4 кожне			

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів;
31, 32... 38 – завдання блоку ІНДЗ.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

На навчальному порталі МДУ – Moodle МДУ на сторінці навчальної дисципліни (<http://moodle.mdu.in.ua/course/view.php?id=1203>) розміщено: ознайомчий опис навчальної дисципліни, робоча програма, тематичні лекції та презентації, глосарій термінів та понять, список рекомендованої літератури, посилання на навчальні посібники та підручники, індивідуально-дослідні та практичні завдання, кросворд, навчальний та підсумковий тест.

13. Рекомендовані джерела інформації

1. Балабанова Л.В. Конфліктологія: Навч. посібник / Л.В. Балабанова, К.В. Савельєва. – К.: Видав. Дім «Професіонал», 2009. – 280 с.
2. Беззубко Л.В. Управління трудовими конфліктами: Навч. посібник / Л.В. Беззубко, А.Г. Зюнькін, А.В. Калина. – К.: МАУП, 2004 – 256 с.
3. Большаков А.Г. Конфликтология организаций: Учебн. пособие. – М.: Пресс, 2001. – 182 с.
4. Гірник А. М., Бобро А. Конфлікти: структура, ескалація, залагодження. – К. : Основи, 2003. – 92с. – (Сер. : Актуальні проблеми державної політики).
5. Долинська Л.В., Матяш-Заяц Л.П. Психологія конфлікту: Навчальний посібник. – К.: Каравела, 2019. – 304 с. (<http://caravela.kiev.ua/pages/view/262>)
6. Конфліктологія : навч. посіб. / Л.М. Герасіна, М.П. Требін, В.Д. Воднік – Х. : Право, 2012. – 128 с.
(http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2012/Konfliktologiy_2012.pdf)
7. Конфліктологія: навчально-методичний посібник / Т.Ф. Матвійчук. – Львів : Вид-во «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2018. – 76 с.
(<http://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/11447/1/Матвійчук%20Т.%20Конфліктологія%20посіб%25D.pdf>)
8. Конфліктологія з основами психології управління: начальний посібник / Т.В. Дуткевич. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 456 с.
(<https://sociology.knu.ua/uk/library/konfliktologiya-z-osnovami-psihologiyi-upravlinnya-navchalniy-posibnik>)
9. Конфліктологія та теорія переговорів: навчальний посібник / І.В. Ващенко, М.І. Кляп. – Київ: Знання, 2013. – 407 с.
(<https://sociology.knu.ua/uk/library/konfliktologiya-ta-teoriya-peregovoriv-navchalniy-posibnik>)
10. Котлова Л.О. Психологія конфлікту: курс лекцій. Навч. посібник – Житомир: вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. – 112 с.
11. Ложкін Г.В., Пов'якель Н.І. Психологія конфлікту: теорія і практика: Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2006. – 416 с.
12. Нагаєв В.М. Конфліктологія: курс лекцій: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 198 с.
13. Пірен М.І. Конфліктологія: Підручник. – К.: МАУП, 2003. – 360 с.
14. Регнет Э. Конфликты в организациях. Формы, функции и способы преодоления: пер. с нем. – Харьков: Гуманитарный центр, 2005. – 396 с.
15. Психологія конфлікту : Навчально-методичний посібник для підготовки магістрів усіх форм навчання / В.Ф. Орлов, О.М. Отич, О.О. Фурса, В.Я. Галаган. – К.: ДЕТУТ, 2008. – 422 с.

https://lib.iitta.gov.ua/3938/1/конфліктологія_кінцевий_варіант._О_М_Отич_doc.pdf

16. Слободянюк А.В. Психологія управління та конфліктологія: навчальний посібник для практичних та семінарських занять / А.В. Слободянюк, Н.О. Андрущенко. – Вінниця: ВНТУ, 2010. – 120 с.

<http://posek.km.ua/biblioteka/Підручники%202020/Психологія%20управління%20та%20конфліктологія%20Слободянюк%20А.В.pdf>